

Ольга Іванівна **ПОДРЕЗ**

доктор філософії з економіки, старший викладач, Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-099-0115>

e-mail: olha.podrez@gmail.com

ДОСЛІДЖЕННЯ ТЕОРЕТИЧНОГО БАЗИСУ ДЕФІНІЦІЇ "СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ" СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

У час науково-технічного прогресу, пандемії COVID-19, воєнних конфліктів, безробіття та інфляції обов'язком держави є побудова соціальної економіки. Метою написання статті є визначення сутності термінології, що є попередньою, постановочною для формування проблеми стосовно системи соціальної відповідальності суб'єктів господарювання, зокрема підприємств. Результатами дослідження є встановлення сутності та взаємодії термінів, що передують категорії «соціальна відповідальність» суб'єктів господарювання, побудова структурно-логічної схеми ланцюга понять: соціальні ризики – соціальні наслідки – соціальні виключення – соціальний захист – соціальне забезпечення.

Ключові слова: соціальний ризик, соціальні наслідки, соціальні виключення, соціальний захист, соціальне забезпечення, соціальна відповідальність підприємства

ВСТУП

Сучасні умови розвитку економіки дають змогу багатьом країнам світу зосереджуватись на такому важливому питанні, як соціальний захист населення, будуючи соціально орієнтовану економіку. Трансформаційні процеси, що відбуваються у багатьох галузях економіки і в найбільш розвинутих країнах світу та навіть у деяких географічних регіонах (Європейський Союз, Азіатський Союз тощо) призводять до формування транснаціональних, багатонаціональних корпорацій, які у гонитві за надприбутком нехтують соціальними й екологічними наслідками. Водночас розвиток дочірніх підприємств здійснюється нерівномірно, що не дає їм змогу здійснювати заходи та відповідально відноситися до проблем соціального розвитку підприємств. Тому увесь світ, зокрема наукова спільнота, активно обговорює питання, пов'язані з організацією ефективної системи соціальної відповідальності країн, галузей, корпорацій і окремих підприємств. Однак передусім доцільно з'ясувати як виникає потреба у цьому, і які чинники на неї впливають.

Для цього необхідно проаналізувати основні поняття, які обґрунтовують потребу у соціальній відповідальності підприємства, такі як соціальний ризик, соціальні наслідки, соціальні заходи тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Сутності, ролі, проблемам та концепціям розвитку соціальної відповідальності присвячено праці таких відомих зарубіжних вчених, як Р. Акерман, Г. Боуен, Дж. Елкінгтон, А. Керролл, Ф. Котлер, Дж. Ленсен, М. Портер, Д. Свансон, М. Статман, М. Фрідман, Е. Фріман, В. Фредерик, М. Шварц та ін. Серед українських науковців вагомий вклад у дослідження проблем та пошук їх вирішення внесли О. Грішнова, О. Герасименко, М. Дейч, Г. Задорожний, А. Колод, О. Криворучко, Е. Лібанова, О. Мних, Г. Назарова, О. Новікова, В. Панькова, В. Шинкаренко, С.В. Філіппова та ін. Але залишаються невирішеними питання уточнення ролі та сутності понять «соціальні ризики», «соціальні на-

слідки», «соціальне виключення», «соціальний захист», «соціальне забезпечення», виявлення їх взаємозв'язку й взаємозалежності, особливості організації та управління соціальною відповідальністю підприємств.

МЕТА статті – теоретико-методологічне обґрунтування первинного базису категорії «соціальна відповідальність підприємства», а саме основоположних понять, застосування яких визначає проблему та вимагає здійснювати організацію, координацію, облік й контроль за дотриманням принципів соціальної відповідальності з боку підприємств. Для досягнення мети поставлені завдання:

- визначити роль і сутність основоположних понять, таких як: «соціальні ризики», «соціальні наслідки», «соціальне виключення», «соціальний захист», «соціальне забезпечення»;
- встановити взаємозв'язок основоположних понять та визначити їх вплив на розвиток соціальної відповідальності підприємств для побудови соціально орієнтованої економіки країни;
- побудувати ланцюг зв'язку основоположних понять первинного базису дефініції «соціальна відповідальність підприємства».

РЕЗУЛЬТАТИ

Сучасні наукові публікації, присвячені проблемам соціальної відповідальності, поділено на такі групи:

- 1) терміни, у разі застосування яких виникає потреба у дефініції «соціальна відповідальність», – це основоположні поняття первинного теоретичного базису (соціальні ризики, «соціальні наслідки», «соціальне виключення», «соціальний захист», «соціальне забезпечення»);
- 2) терміни, які безпосередньо стосуються дефініції «соціальна відповідальність» – це соціальна відповідальність як мультидисциплінарна категорія та соціальна відповідальність за рівнями управління;
- 3) терміни, які пов'язано із покращенням результативності соціальної відповідальності – «управління соціальною відповідальністю підприємства», «соціальне партнерство».

Рис. 1. Ланцюг зв'язку основоположних понять первинного теоретичного базису з дефініцією «соціальна відповідальність» суб'єктів господарювання

У статті розглянемо лише першу групу понять, оскільки вона є найбільш несистематизованою у літературних джерелах.

Розвиток країн світу здійснюється нерівномірно, має різноманітні фактори впливу, ризики та наслідки у соціальній сфері (рис. 1), тому все це потребує побудови системи соціальної відповідальності для суб'єктів господарювання і передусім для підприємств.

З рис. 1 видно, що під впливом різних факторів, до яких віднесено: НТП, глобальні перетворення в економіці, політиці та інших сферах діяльності країн, природні катаклізми й катастрофи, пандемії, зміни у виробництві, що спричинили за собою скорочення робочих місць, безробіття та ін. негативні явища, що виникають у суспільстві, виникають соціальні ризики, які приводять до появи соціальних наслідків. Отже, соціальні ризики систематизовано за такими напрямками їх угруповання: розвиток науки, зокрема цифрової трансформації економіки; зміни в економіці, політиці, соціальній сфері, що відбуваються в результаті дії глобальних процесів (перетворень); природні катаклізми, катастрофи, пандемії та бойові дії; тощо.

В [1, с. 15-16] доведено, що глобальні перетворення, які відбуваються у світовій економіці країн світу формують як позитивні фактори впливу на неї, так і негативні. Останні пов'язані з виникненням різного роду ризиків, зокрема соціальних.

Суть соціального ризику досліджували такі вчені, як О. Білик, А. Віддавскі, Е. Гідденса, К. Дейка, М. Дугласа, Е. Лібанової, Н. Лумана, В. Надраги, О. Новікової, У. Садової, Л. Семів, П. Словіка, Н. Романюка, М. Фуко та ін. Так, у роботі О. Білик поняття «соціальний ризик» визначено як «опис та пояснення можливих майбутніх втрат (як негативний стан справ) власних або очікуваних ресурсів домогосподарства (доходу). Втрата виражає загрозу соціальному забезпеченню домогосподарства через можливу випадкову або катастрофічну подію» [2, с. 163]. Водночас авторка наголошує, що «класичний каталог соціальних ризиків стосується опису та пояснення втрат доходу, спричинених такими загрозами, як хвороба, материнство, непрацездатність (інвалідність), нещасний випадок на виробництві, смерть годувальника, безробіття, старість, раптові витрати» [2, с. 163].

У роботі Н.Є. Федорова [3, с. 94] наголошується, що незважаючи на високі позитивні риси впливу науки

на соціально-економічний розвиток суспільства, «вказані ефекти можуть мати не тільки позитивний, а й негативний характер для тих чи інших складників суспільної системи»:

– «..порушення усталених господарських зв'язків, підсилення нестабільності економіки, зростання структурного та циклічного безробіття, банкрутств»;

– швидкий моральний знос як засобів виробництва, так і предметів споживання, що приводить до невідповідних втрат рідкісних невідновних ресурсів, знижує ефективність виробництва і створює додаткове навантаження на господарську систему»;

– негативні зміни в екосистемі Землі, які характеризують епоху антропоцену, включають помітне прискорення темпів ерозії й осідання, великомасштабні хімічні збурення в циклах вуглецю, азоту, фосфору та інших елементів, значної зміни глобального клімату і рівня моря, а також біотичні зміни»;

– спостерігається загроза зростання фізичних та психічних розладів, цифрової залежності внаслідок підсилення інтелектуалізації праці та широкого розповсюдження цифрових технологій»;

– прогрес медицини викликає загрозу перенаселення планети та загострення демографічної кризи»;

– підвищення рівня кіберзлочинності, особливо у сфері порушення майнових прав, авторського права..» [3, с. 94-95].

Окрім цього, у роботі О.О. Хандій, Л.Л. Шамілевої [4] «визначені та ідентифіковані проблеми в системі соціально-трудових відносин за умови цифровізації можуть за певних обставин обумовити прояв чи реалізацію низки економічних та соціально-економічних ризиків, серед яких найбільш вагомими та вірогідними є такі: ризики втрати роботи; ризики втрати основних джерел життєзабезпечення; втрати можливості соціального захисту та соціального забезпечення; втрати соціального статусу та можливості його підвищення; ризики формування психологічної залежності, а у крайніх випадках навіть деградації особистості; ризики соціального відторгнення та дезадаптації людини в суспільстві та інші» [4, с. 184].

Отже, під соціальними ризиками у цій статті розуміється поява негативних явищ під впливом факторів міжнародного характеру (глобалізація, НТП, пандемія, природні катастрофи, бойові дії тощо), національного (зміни в політиці, економіці, екології, соці-

альній та виробничій сферах), підприємницького (втрати доходу, ресурсів, скорочення робочих місць, банкрутство), індивідуального (втрата працевлаштування, працездатності, доходів, житла, соціального статусу). Соціальні ризики викликають певні негативні соціальні наслідки.

Термін «соціальні наслідки» аналізували багато вчених, таких як Ж. Дерій [5], М. Нечипоренко [8], П. Нікіфоров [9], А. Ревко, Н. Приходько [2], О. Севрук, Т. Севрук [12], С. Слюсар [13] та ін. Вони розглядали цей термін з погляду одержання негативних соціальних наслідків у контексті суспільної трансформації в Україні, тобто це був соціологічний підхід. Так, В.П. Степаненко [5], О.І. Білик [2] розглядали соціальні наслідки пандемії COVID-19 і прийшли до висновку, що «на відміну від більшості інших стихійних лих, пандемії не залишаються географічно обмеженими, і збитки може бути значно пом'якшено шляхом оперативного втручання. Сьогодні слід враховувати соціальні наслідки для різних галузей охорони здоров'я, транспорту, житла, зайнятості, харчування, води та санітарії. Ця глобальна пандемія ще може надати важливу можливість переорієнтувати політику, щоб полегшити подальшу соціальну ізоляцію». Водночас авторка зазначає, що «повне розуміння наслідків соціальної ізоляції та самотності, пов'язаної з COVID-19, як на короткострокове, так і на довгострокове здоров'я населення вимагатиме ретельного вивчення» [2, с. 166].

Іншим напрямом соціального наслідку є безробіття. А. Ревко та Н. Приходько [6] поняття «безробіття» розглядали за визначенням Державної служби зайнятості України як «явище соціально-економічне, внаслідок якого частина населення, яке вважається працездатним (економічно активне населення) не має змоги знайти гідну роботу і відповідно до цієї обставини поповнює резервний запас праці, що є порівняно надлишковим стосовно ефективності саме людського капіталу» [7].

Міжнародна організація праці чітко визначає, що безробітними є особи (zareєстровані, а також офіційно незареєстровані в Державній службі зайнятості України), які відповідають усім трьом базовим критеріям: 1) не мають на цей час офіційної роботи; 2) наполегливо шукали роботу або намагалися започаткувати власну діяльність; 3) протягом двох тижнів мали можливість приступити до виконання певної роботи, включаючи роботу на дому з оплатою або підтримкою доходу [8].

А. Ревко та Н. Приходько [6] та ін. [9] вважають, що безробіття – це макроекономічна проблема, на рівень якої впливають такі фактори: зміни в економіці; уповільнення економічного зростання; співвідношення цін на базові фактори виробництва; недостатня сукупність попиту; інфляція, що сприяє зменшенню капітальних вкладень; зменшення реальних доходів, що збільшує кількість пропозиції на робочу силу зі зменшенням її попиту; співвідношення цін на базові фактори виробництва, що додають переваг практичним технологіям; сезонні обсяги виробництва, які забезпечують попит з питань праці; недосконале законодавство про працю; низький рівень професійного навчання та перепідготовки; неадекватний рівень програми зайнятості та демографічні процеси, що мають місце в Україні тощо [6, с.19].

Отже, авторами [6] зазначається, що безробіття як

макроекономічне явище «має суттєві соціально-економічні наслідки, серед яких варто виділити: зростання злочинності; зниження рівня життя населення регіонів; зниження професійної кваліфікації працівників; трудова міграція населення; збільшення числа самогубств та поширення психічних захворювань серед безробітних [6, с. 23].

В роботах О.В. Рєвнівцевої [10] та Г.Ю. Мішук й Г.М. Юрчик [11] розглядаються питання соціального виключення, що породжує бідність (як фактор та індикатор ризику соціального виключення); депривація (один із різновидів соціального виключення, що передбачає обмежену соціальну співучасть у певній сфері суспільного життя внаслідок наявних позбавлень, в основі яких лежать набуті статуси, соціальні умови та обставини); дискримінація (фактор соціального виключення, що обумовлений порушенням принципу рівності); маргіналізація та люмпенізація (граничні прояви соціального виключення, що обумовлюють формування «соціального дна») [11, с. 179].

Отже, термін «соціальне виключення» показує рівень соціальної напруги, падіння, що виникає у суспільстві під впливом різноманітних факторів розвитку країни, регіону, галузі, підприємства та індивідуума.

З метою недопущення соціального виключення застосовують заходи соціального захисту, який базується на застосуванні соціального забезпечення.

П.Д. Пилипенко [12], Н. Болотіна [13] поняття «соціальний захист» розглядають як у широкому, так і у вузькому розумінні. Так, у широкому розумінні – це «діяльність держави, спрямована на забезпечення формування й розвитку повноцінної особистості, виявлення й нейтралізацію негативних факторів, що впливають на неї, створення умов для самовизначення і ствердження у житті, а у вузькому – сукупність економічних і правових гарантій, що забезпечують додержання найважливіших соціальних прав громадян, досягнення соціально прийняттого рівня життя [13, с. 36].

А.О. Медвідь [14, с. 94] визначає, що «соціальний захист» – це комплекс організаційних, юридичних, економічних і фінансових заходів, спрямованих на подолання несприятливих наслідків соціальних ризиків за рахунок незаборонених законом джерел фінансування. На підставі аналізу літературних джерел цей автор виявив, що деякі науковці ототожнюють поняття «соціальний захист» та «соціальне забезпечення», але, на думку А.О. Медвідь та наш погляд, ці поняття не є тотожними. Вони мають спільні риси. Так, «соціальне забезпечення» як і «соціальний захист» у деяких наукових працях розглядається у широкому та вузькому сенсі. У першому розумінні цей термін характеризує весь інститут соціального захисту, що одержав назву «право соціального забезпечення» [15, с. 33], а в іншому – систему відносин, що стосується питань соціального захисту, які фінансуються за рахунок державного бюджету [14, с. 93].

Він показує, що «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» співвідносяться як ціле і частина. Тому нами в [1, с. 17-18] наведено схему, з якої видно, що соціальний захист має декілька видів соціального забезпечення:

1) за напрямками:

– соціально – правове та адміністративне забезпе-

чення;

– екологічне забезпечення або охорона навколишнього середовища;

– матеріальне і паливно-енергетичне забезпечення;

– економічне (фінансове) забезпечення підприємств та населення;

– тощо;

2) за рівнями управління:

– мікрорівень – виробниче підприємство: економічне, екологічне, матеріально-енергетичне, медичне;

– мезо- та макрорівень – регіон, галузь, держава: економічне, екологічне, матеріально-енергетичне, медичне;

– мега- або інтернаціональний рівень: економічне (зокрема фінансове), побутове, культурно-навчальне, медичне.

На відміну від [1, с. 18] додано третій рівень соціального забезпечення – мега- або інтернаціональний рівень. В умовах воєнного часу, що відбувається в Україні, соціальне забезпечення або допомогу українці отримували як біженці, що знаходились у різних країнах світу, так і як мешканці територій, що є окупованими, або знаходяться у зоні активних бойових дій, також як внутрішні переселенці.

Список використаних джерел

1. Подрез О.І., Черепанова В.О. Глобальна економіка та її вимоги до соціальної відповідальності підприємств. *Бізнес Інформ*. 2023. № 6. С. 12–20. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-6-12-20>
2. Білик О.І. Вплив пандемії на трансформацію соціального ризику. *Право та державне управління*, 2020. № 3. С. 162–167. URL: <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.3.24>
3. Федорова Н.Є. Синергетичний вплив науки на суспільний розвиток та його соціально-економічні ефекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18. Ч. 3. С. 91–96. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/18_3_2018ua/21.pdf
4. Хандій О.О., Шамілева Л.Л. Вплив цифрових трансформацій на економіку та сферу праці: соціально-економічні ризики та наслідки. *Економічний вісник Донбасу*. 2019. № 3 (57). С. 181–188. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-3\(57\)-181-188](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-3(57)-181-188)
5. Степаненко В.П. Соціальні наслідки пандемії COVID-19 у контексті суспільної трансформації в Україні: соціологічний підхід. За матеріалами наукової доповіді на засіданні Президії НАН України 14 квітня 2021 року. *Вісник НАН України*. 2021. № 5. С. 33–46. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2021.05.033>
6. Ревко А., Приходько Н. Соціально-економічні наслідки безробіття населення регіонів України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 2(26). С. 18–24. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2\(26\)-18-24](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2(26)-18-24)
7. Державна служба зайнятості України. Статистична інформація. URL: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index>
8. Про зайнятість населення: Закон України від 05.07.2012. № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text>
9. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки. *Наукові доробки молоді вирішенню проблем Європейської інтеграції: збірник наукових статей*: у 2 т. Харків, 2008. Т. 2. С. 34–36.
10. Ревнівцева О.В. Соціальне виключення: проблеми визначення та дослідження. *Людський розвиток*. 2008. № 1. С. 98–106.
11. Міщук Г.Ю., Юрчик Г.М. Соціальне виключення: проблеми визначення та оцінювання масштабів в Україні. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 1 (35). С. 166–181. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2019.01.166>
12. Пилипенко П.Д. Право соціального забезпечення України. Київ, 2012. 232 с.
13. Болотіна Н. Право людини на соціальне забезпечення в Україні: проблема термінів і понять. *Право України*. 2000, № 4. С. 35–39.
14. Медвідь А.О. Поняття права на соціальне забезпечення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2016. № 21. С. 92–94.
15. Тарасенко В.С. Правове забезпечення соціального захисту дітей-інвалідів в Україні: монографія. Одеса, 2008. 156 с.

References

1. Podrez O.I., Cherepanova V.O. The global economy and its requirements for social responsibility of enterprises. *Business-Infom*. 2023. No. 6. pp. 12–20. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-6-12-20> (in Ukrainian).
2. Bilyk O.I. The impact of the pandemic on the transformation of social risk. *Law and public administration*. 2020. No. 3. pp. 162–167. URL: <https://doi.org/10.32840/pdu.2020.3.24> (in Ukrainian).
3. Fedorova N.Ye. Synergistic impact of science on social development and its socio-economic effects. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International economic relations and the world economy*. 2018. Issue 18. Part 3. pp. 91 – 96. URL: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/18_3_2018ua/21.pdf (in Ukrainian).
4. Khandii O.O., Shamileva L.L. Impact of digital transformations on the economy and labor sphere: socio-economic risks and consequences. *Economic Bulletin of Donbas*. 2019. No. 3 (57). pp. 181–188. URL: [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-3\(57\)-181-188](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2019-3(57)-181-188) (in Ukrainian).

ВИСНОВКИ

Дослідження показали, що дефініція «соціальна відповідальність» базується на застосуванні первинного теоретичного базису, що складається з основоположних понять – соціальні ризики, соціальні наслідки, соціальні виключення, соціальний захист, соціальне забезпечення.

За допомогою первинного теоретичного базису суб'єкти господарювання формують проблему потреби в імплементації заходів із соціальної відповідальності.

Розглянуто сутність основоположних понять та встановлено ланцюг їх взаємодії й впливу на соціальну відповідальність суб'єктів господарювання, до яких віднесено підприємства, регіони, галузі, держава загалом.

Доведено, що соціальне забезпечення за рівнями управління поділяється на мікрорівень (підприємства), макрорівень (регіон, галузь, держава) та мега- або інтернаціональний рівень (країни світу, економічні блоки тощо). Інтернаціональний рівень охоплює економічне (зокрема фінансове), побутове, культурно-навчальне, медичне.

У подальшому дослідженні доцільно розглянути основний теоретичний базис, що стосується категорії «соціальна відповідальність» та вторинний теоретичний базис, що охоплює дефініції «управління соціальною відповідальністю» і «соціальне партнерство».

5. Stepanenko V.P. Social consequences of the COVID-19 pandemic in the context of social transformation in Ukraine: a sociological approach: Based on the materials of the scientific report at the meeting of the Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine on April 14, 2021. *Bulletin of the National Academy of Sciences of Ukraine*. 2021. No. 5. pp. 33 – 46. URL: <https://doi.org/10.15407/visn2021.05.033> (in Ukrainian).
6. Revko A., Prykhodko N. Socio-economic consequences of unemployment in the regions of Ukraine. *Problems and prospects of economics and management*. 2021. No. 2 (26). pp. 18–24. URL: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2\(26\)-18-24](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2021-2(26)-18-24). (in Ukrainian).
7. State Employment Service of Ukraine. Statistical information. URL: <http://www.dcz.gov.ua/control/uk/index> (in Ukrainian).
8. On employment of the population: Law of Ukraine on July 5, 2012 № 5067-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5067-17#Text> (in Ukrainian).
9. Unemployment in Ukraine: causes, types, consequences. *Scientific achievements of young people in solving problems of European integration*: a collection of scientific articles: in 2 vol. Kharkiv, 2008. Vol. 2. pp. 34 –36. (in Ukrainian).
10. Rievnitseva O.V. Social exclusion: problems of definition and research. *Human development*. 2008. No. 1. pp. 98 –106. (in Ukrainian).
11. Mishchuk H.Y., Yurchyk H.M. Social exclusion: problems of definition and estimation of the scale in Ukraine. *Demography and social economy*. 2019. No. 1 (35). pp. 166 –181. URL: <https://doi.org/10.15407/dse2019.01.166> (in Ukrainian).
12. Pylypenko P.D. Law of Social Security of Ukraine. Kyiv, 2012. 232 p. (in Ukrainian).
13. Bolotina N. The human right to social security in Ukraine: the problem of terms and concepts. *Law of Ukraine*. 2000. No. 4. pp. 35–39. (in Ukrainian).
14. Medvid A.O. The concept of the right to social security. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence*. 2016. No. 21. pp. 92–94. (in Ukrainian).
15. Tarasenko V.S. Legal provision of social protection of disabled children in Ukraine: monograph. Odesa, 2008. 156 p. (in Ukrainian).

Olha PODREZ

PhD in Economics, Senior Lecturer, National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute"

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-099-0115>

e-mail: olha.podrez@gmail.com

**STUDY OF THE THEORETICAL BASIS OF DEFINITION
"SOCIAL RESPONSIBILITY" OF BUSINESS ENTITIES**

Introduction. At the time of introduction of innovative measures for the development of production processes, the impact of catastrophes, the COVID-19 pandemics, military conflicts, the rise in unemployment and inflation, the most important duty of the state is the construction of a socially oriented economy. To do this, it is necessary to create an effective system of management of social responsibility of economic entities, which include enterprises, as the main links of the economy of the country, regions, state. Businesses are responsible for the status and health of both employees of the company and residents of regions and countries where they carry out their economic activities. *Materials and methods.* On the basis of the structural and logical scheme, the chain of concepts is analyzed: social risks-social consequences-social alienation-social protection-social support.

The purpose of paper is to determine the essence of terminology, which is the preliminary and is the basis of the primary theoretical basis, which determines the problem of the expediency of forming a system of social responsibility of economic entities. The task is to build a chain of applying concepts on the theoretical basis of the category "social responsibility" of economic entities.

The results of the study are the establishment of the essence and interaction of terms that preceded the category of "social responsibility" of economic entities: according to the directions of social risks, the results of their influence and the emergence of social consequences or even social alienation due to poverty, deprivation, discrimination, marginalization and lumenization. Formation of social protection measures and its security.

Conclusions. The study made it possible to understand the importance of social responsibility of economic entities and to determine the role in the formation of a socially oriented economy in Ukraine in the postwar period.

Keywords: social risk, social consequences, social exclusion, social protection, social security, social responsibility of the enterprise